

POLSKIE
TRADYCJE
EZOTERYCZNE
1890-1939

EDYCJA SPECJALNA SERII
ŚWIATŁO I CIEMNOŚĆ

POLSKIE
TRADYCJE
EZOTERYCZNE
1890–1939

IDEE
PRZEWODNIE

Tom V

pod redakcją

Mariusza Dobkowskiego i Tadeusza Cegielskiego

WYDAWNICTWO
UNIwersytetu GDAŃSKIEGO
WYDAWNICTWA
UNIwersytetu WARSZAWSKIEGO
GDAŃSK-WARSZAWA 2020

Recenzenci
dr hab. Artur Jocz, prof. UAM
dr hab. Anna Kargol, prof. KAAFM

Projekt okładki i stron tytułowych
Andrzej Taranek

Na okładce ilustracja
François Béroalde de Verville, *Songe de Poliphile* (1600 r.)

Redakcja serii
Monika Rzeczycka

Redakcja merytoryczna, korekta oraz indeks nazwisk
Anna Pisarek

Skład i łamanie
PRACOWNIA

LABORATORIUM
NIEDOGMATYCZNEJ
DUCHOWOŚCI

NARODOWY PROGRAM
ROZWOJU HUMANISTYKI

INSTITUT
FILOZOFII I
SOCJOLOGII
PRAWNICTWA
POLSKIEJ
AKADEMII
UMIĘTNOŚCI

Badania sfinansowane w ramach „Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki” w latach 2016–2019: „Kultura polska wobec zachodniej filozofii ezoterycznej w latach 1890–1939” (0186/NPRH4/H2b/83/2016). Publikacja sfinansowana przez Rektora Uniwersytetu Warszawskiego w ramach programu „Inicjatywa Doskonałości – Uczelnia Badawcza” oraz ze środków Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Gdańskiego.

© Copyright by Uniwersytet Gdański
Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego
© Copyright by Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego

ISBN 978-83-8206-141-3 (WUG)
ISBN 978-83-235-4718-1 (WUW)

SPIS RZECZY

- Mariusz Dobkowski, Tadeusz Cegielski
Próba „zaczarowania świata na nowo” a idee przewodnie
polskiego ezoteryzmu lat 1890–1939 9

WYZNACZNIKI TOŻSAMOŚCI

- Monika Rzczycka, Urszula Patocka-Sigłowy
TAJEMNICA. Przedwojenny ezoteryzm między
tajemnicą a ujawnieniem 31

- Izabela Trzcńska
DUCHOWOŚĆ. Teozoficzne koncepcje i praktyki
rozwoju duchowego w kulturze polskiej
od początku XX wieku do 1939 roku 54

- Rafał T. Prinke
NAUKOWOŚĆ. Pretensje do naukowości w dyskursie
polskich astrologów okresu międzywojennego 79

- Diana Oboleńska
WYOBRAŹNIA. Mickiewicz kontra Słowacki
a antropozofia polska w latach 1904–1939 100

- Karolina Maria Hess
SEKS. Cieleśność, płęć, seksualność w ujęciu
ezoteryków polskich 119

- Zbigniew Łagosz
SATANIZM. Satanistyczne idee i wątki
w dwudziestoleciu międzywojennym 147

Józef Szymeczek
BRATERSTWO. Związek braterski ludzkości
w koncepcjach Towarzystwa Teozoficznego
u schyłku XIX i w pierwszej połowie XX wieku . . . 162

Tadeusz Cegielski
PACYFIZM. Idea pokoju i braterstwa według
Wielkiej Loży Narodowej Polski
(Zarys problematyki) 177

Agata Świerzowska
ZDROWIE. Dieta jarska jako podstawa dobrostanu ciała
i ducha w ujęciu polskich ezoteryków schyłku
XIX i pierwszej połowy XX wieku 210

Anna Mikołajko
NADZIEJA. Spirytyzm jako przyszłość kultury
w literackich wizjach przełomu XIX i XX wieku . . . 241

WOBEC TRADYCJI

Przemysław Sieradzan
ANTYCHRYSZCJANIZM. Krytyka chrześcijaństwa
w polskiej literaturze inspirowanej
ezoteryzmem (1890–1939) 265

Mariusz Dobkowski
GNOSTYCYZM. Recepcja gnostycyzmu i manicheizmu
w polskich publikacjach z lat 1890–1939 ze szczególnym
uwzględnieniem literatury ezoterycznej 279

KONTEKSTY KULTURY

Irena Fijałkowska-Janiak
MASON. Wizerunek wolnomularza w polskiej literaturze
lat 1890–1939 311

Zofia Krasnopolska-Wesner CIAŁO. Temat ciała w twórczości polskich artystów inspirowanych ezoteryzmem z początku XX wieku (Dunikowski, Biegas)	341
Milena Soporowska FOTOGRAFIA. Rejestrując niewidzialne. Dokumentacja fotograficzna i jej związki ze spirytyzmem w drugiej połowie XIX i pierwszej połowie XX wieku na przykładzie badań Juliana Ochorowicza	359
Urszula Patocka-Sigłowy, Monika Rzeczycka SENSACJA. Wątki ezoteryczne w „Expressie Wieczornym Ilustrowanym” (1923–1939)	376
Katarzyna Rosiak ANTYMASONIZM. Idea antymasonizmu w polskich publikacjach z lat 1890–1939	394
<i>Polish Esoteric Traditions 1890–1939, vol. 5:</i> <i>The Guiding Ideas</i>	423
Bibliografia	428
Spis ilustracji	466
Indeks osób	472
O autorach	491